

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kyckling, Erja; Vaarala, Heidi

Title: Kielitietoisena ja -taitoisena ammattiin

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat, 2019

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Kyckling, E., & Vaarala, H. (2019). Kielitietoisena ja -taitoisena ammattiin. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(1). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/kielitietoisena-ja-taitoisena-ammattiin>

Kieliverkosto (<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Kielitietoisena ja -taitoisena ammattiin

Julkaistu: 13. helmikuuta 2019 | Kirjoittanut: Erja Kyckling ja Heidi Vaarala

Kieliverkoston vuoden 2019 teema on **kielitietoinen ammattikoulutus**. Teema on ajankohtainen, koska ammatilliseen koulutukseen on kohdistunut suuria muutoksia reformin ja koulutusleikkausten myötä. Koulutuksen rahoituspohjaa on uudistettu, ja oppilaitokset saavat nyt rahaa mm. suoritetuista tutkinnoista. Kokonaisrahoituksesta on kuitenkin samaan aikaan leikattu rajusti. Tutkinnot ovat jatkossa laaja-alaisia, minkä myötä erillisten tutkintojen määrää on vähennetty huomattavasti yli 350:stä noin 160:een. Opettajat ovat muuttuneet ohjaajiksi. Opiskelijoilta odotetaan enemmän itseohjautuvuutta, ja opiskelu on aiempaa henkilökohtaisempaa ja työelämälähtoisempää. Opiskeluun käytetyllä ajalla ei ole merkitystä, vaan osaaminen ratkaisee. Myllerrys on suuri. Miten koulutuksen eri tasoilla on ehditty valmistautua tähän?

Uudistukset koskettavat ammatillisen koulutuksen eri tasoja, ja niiden läpivieminen on prosessi, jossa tarvitaan kaikilta tahoilta toisaalta uudistusmielisyyttä, toisaalta kärsivällisyyttä. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä, Opetushallituksella, koulutuksen järjestäjillä kunnissa, oppilaitosten johtajilla, opettajilla ja viimein kieltenopettajilla on kullakin oma tehtävänsä uudistuksen läpiviemisessä opiskelijalle parhaalla tavalla. Opettajat näkevät muutosten vaikutukset herkästi omassa työssään ja saattavat kuormittua. Moniin avoimiin kysymyksiin ei ole vielä vakiintuneita vastauksia ja niiden suomina toimintatapoja. Opettajat (tai ohjaajat) ovat lähimpänä opiskelijoita ja seuraavat viereltä sitä, miten opiskelija etenee polullaan. Opettaja haluaa tehdä työnsä laadukkaasti ja eettisesti kestävästi, mutta tähän ei aina välttämättä ole mahdollisuuksia.

Kieliverkosto pääsi heti teemavuotensa aluksi vierailemaan Opetushallituksen ammatillisen osaamisen yksikössä opettajajärjestöjen edustajien kanssa. Koolla oli laaja joukko opettajia ja tutkijoita Äidinkielen opettajain liitosta (ÄOL), Suomen kieltenopettajien liitosta (SUKOL ry), Suomi toisena kielenä -opettajat ry:stä, ammattiselta toiselta ja korkea-asteelta sekä ammattikorkeakoulujen suomen kielen ja viestinnän opettajien Suvi-verkostosta. Ammatillisen osaamisen yksilön johtaja, opetusneuvos Kati Lounema painotti avauspuheenvuorossaan keskusteluyhteyttä viranomaisten ja opettajien kesken. Nyt järjestetty tapaaminen oli ensimmäinen laatuaan: koskaan aikaisemmin kieltenopettajat ja Opetushallituksen ammatillisen osaamisen tiimi eivät ole kohdanneet kasvokkain. Opetushallituksen ja kielten opettajajärjestöjen vuorovaikutuksen ja yhteistyön toivottiin jatkuvan.

Tapaamisessa keskusteltiin yllä mainituista asioista. Opettajajärjestöjen edustajat tekivät tiukkoja kysymyksiä, ja keskustelu oli varsin vilkasta. Opetushallituksessa toivottiin hyviä kehitysehdotuksia kokousväeltä ja niitä saatiinkin. Ehdotettiin muun muassa, että koottaisiin työryhmä pohtimaan työharjoittelun ohjaajien roolia maahanmuuttajajarjoittelijoiden

kielenoppimisen tukemisessa. Ammatillinen kielitaito, erityisesti ammatillinen suomen kieli, ovat olleet tutkijoiden mielenkiinnon kohteena viime vuosina (mm. Suni M., Virtanen A., Strömmer M., Kurhila S., Komppa J., Lilja, N.), ja jatkossa on tärkeä kääntää katse myös työharjoittelun ohjaajien kielelliseen toimintaan. Tokikaan kyse ei ole aivan uudesta asiasta, vaan esimerkiksi netistä löytää opastusta kielitietoiseen ohjaamiseen (<https://ohjaan.fi/ohjaamme/ohjaan-kielitietoisesti/>) ja uusien ESR-hankkeiden sisään on rakennettu polkuja kohti parempaa ohjaamista työpaikoilla (esim. TAHTI – Taitoa ja tahtoa aikuisten oppimiseen (<https://ekami.fi/kehittaminen/hankkeet/tahti>)) (ks. myös Arolan ja Sepän artikkeli tässä lehdessä).

Kaikenkieliset opiskelijat hyötyvät kielitietoisesta koulutuksesta ja tarvitsevat tulevaisuudessa monipuolista kieli- ja viestintätaitoa sekä kriittistä monilukutaitoa – myös uudistusten keskellä. Yto-aineisiin eli yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvia kieliä ja viestintää ei tule nähdä vain tutkintojen ”pakollisena” tai ”ylimääräisenä” osana, vaan opiskelijoille on osoitettava ammatillisen kieli- ja viestintätaidon tärkeys. Tapaamisessa nostettiin esille, että olisi tärkeää saada oma työelämätoimikunta yhteisiin tutkinnon osiin. Tämä toimitin varmistaisi yto-aineiden laatua ja nostaisi niiden arvostusta myös osaamisen arvioinnissa.

Tämä helmikuun 2019 teemanumero avaa Kieliverkoston teemavuoden eli on omistettu kokonaan kielitietoiselle ammattikoulutukselle. Saimme runsaasti artikkeliehdotuksia tämän numeron kirjoituskutsuun syksyllä 2018. Kiitos kaikille artikkeleille tarjonneille; olemme iloisia mielenkiinnostanne tätä tärkeää teemaa kohtaan! Kaikki artikkeliehdotukset eivät valitettavasti mahtuneet tähän helmikuun numeroon, mutta niitä julkaistaan teemavuoden aikana muissa verkkolehden numeroissa. Pysy siis kuulolla!

Teemanumerossa käsitellään esimerkiksi kielitietoista ohjausta, ammatillisen kielitaidon opiskelua sekä opetuksen muuttumista ja kehittämistä ammatillisella toisella asteella ja korkea-asteella. Artikkeleissa nostetaan esille erinomaisia kokeiluja eikä pelätä kyseenalaistaa tuttuja käytänteitä. Teemanumeron avaa Saija Leidingin artikkeli *Kohti eettistä ammatillista koulutusta*. Leiding toimii Äidinkielen opettajain liitossa ammatillisen työryhmän puheenjohtajana ja tuo esille seikkoja, joita jokaisen ammatillista koulutusta kehittävä, suunnittelevan ja järjestävän tahon tulisi pohtia. Miten voidaan taata mahdollisimman laadukas koulutus kaikille?

Yksi olennainen osa amisreformissa on se, että oppiminen siirtyy jatkossa entistä enemmän työpaikoille. Tämä ei tietenkään tapahdu tuosta vaan, vaan sekä opiskelijat että työelämän edustajat tarvitsevat tukea muutokseen. Tuija Arola ja Marianne Seppä esittelevät artikkelissaan KIELO-hanketta, jossa kehitetään ammatillisille kouluttajille ja työpaikkaohjaajille kielitietoisien ohjaamisen valmennusohjelmia. Kielitietoisella ohjaamisella voidaan parantaa esimerkiksi maahanmuuttajaopiskelijoiden oppimisen edellytyksiä.

Kielitaito vaikuttaa maahanmuuttajan työllistymiseen ja jatko-opintoihin pääsyyn. Yritystä uralle! -hankkeessa pyritään parantamaan maahanmuuttajien jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia ja samalla on saatu toimiva yhteistyö ammatillisen toisen ja korkea-asteen oppilaitoksen välille, raportoivat Tuula Jäppinen, Birgitta Nelimarkka ja Riitta Yli-Tainio.

Ammatillisessa koulutuksessa kieltä opiskellaan ammatin ja työelämän kannalta relevanteista näkökulmista. Sanna Dziomba tarkastelee aihetta ammatillisen toisen asteen ja Kirsi-Marja Toivanen ja Kaija Sankila korkea-asteen näkökulmasta. Sanna Dziomba on kartoittanut, millaisia työelämän kielitaitotarpeita suomalaisilla ja saksalaisilla opiskelijoilla on ja miten koulutus

vastaa näihin tarpeisiin. Kirsi-Marja Toivanen ja Kaija Sankila laajentavat näkökulmaa opiskelijakunnan moninaistumiseen ja sen kieltenopetukselle asettamiin haasteisiin. Työelämä muuttuu reipasta tahtia, ja on olennaista, että kieltenopiskelu antaa eväät tulevaan ammattiin.

Työelämän muutosten, amisreformin ja digitalisaation myötä myös opetusta on tarpeen kehittää. Kahdessa seuraavassa artikkelissa tarkastellaan opetusta ja sen vaikutusta opiskelijoiden itseohjautuvuuteen ja vuorovaikutukseen opettajien kanssa. Kaisa Jänis kertoo artikkelissaan, miten kielten opiskelu onnistuu verkkototeutuksena ja mitä on tärkeää ottaa huomioon verkko-opetusta kehitettäessä. Tämän jälkeen Hellä Siekinen kuvaa englannin monimuoto-opetusta ja sen vaikutusta ammattikorkeakouluopiskelijoiden itseohjautuvuuteen. Itseohjautuvuus on päivän sana myös amisreformissa.

Kaksi seuraavaa artikkelia kuvaavat ammattikorkeakoulujen tutkinto-ohjelmien kehittämistarpeita. Anu Mustonen ja Sara Tuisku pohtivat artikkelissaan hoitoalan koulutusohjelmien englanninkielisyyttä, sillä se luo haasteita opiskelijoiden suomen kielen kehittymisen ja Suomeen työllistymisen kannalta. Tämän jälkeen Elina Tapio ja Hanna-Kaisa Turja tekevät näkyväksi, miten tulkkauksen koulutuksen opetussuunnitelmaa on kehitetty hiljattain, jotta opetussuunnitelma vastaisi paremmin yhteiskunnan ja työelämän vaatimuksiin. Samalla opetussuunnitelmatyössä on pyritty huomioimaan kielitutkimuksen uusimmat käänteet.

Keskustelu kielitietoisesta ammattikoulutuksesta jatkokoon! Otetaan keskustelut ([ja riimit \(https://areena.yle.fi/1-4510771\)](https://areena.yle.fi/1-4510771)) haltuun!

Antoisia lukuhetkiä teemanumeron parissa!

Erja Kyckling on Kieliverkoston koordinaattori ja Heidi Vaarala Kieliverkoston yliopistotutkija.

Artikkeliin viittaaminen

Kyckling, E. & Vaarala, H. (2019). Kielitietoisena ja -taitoisena ammattiin. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(1). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/kielitietoisena-ja-taitoisena-ammattiin> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/kielitietoisena-ja-taitoisena-ammattiin>)